

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

ĐINH QUANG THÀNH

**XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN TRONG
THỜI KỲ ĐỔI MỚI THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH**

**TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ
CHUYÊN NGÀNH: HỒ CHÍ MINH HỌC**

Mã số: 62 31 02 04

HÀ NỘI – 2018

**Luận án được hoàn thành tại
Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh**

**Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS.TS Bùi Đình Phong
2. TS Văn Thị Thanh Mai**

Phản biện 1:
.....

Phản biện 2:
.....

Phản biện 3:
.....

**Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp Học viện họp
tại Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh
Vào hồi.....giờ.....ngày.....tháng.....năm 2018**

**Có thể tìm hiểu luận án tại: Thư viện Quốc gia và Thư viện Học viện
Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh**

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Chủ tịch Hồ Chí Minh được Đại hội đồng UNESCO công nhận là Anh hùng giải phóng dân tộc, Nhà văn hoá kiệt xuất Việt Nam. Suốt cuộc đời mình, Hồ Chí Minh rất quan tâm đến việc phát triển giáo dục - đào tạo và chính Người đã đặt nền móng cho việc xây dựng nền giáo dục Việt Nam mới. Hồ Chí Minh đã đề ra một hệ thống luận điểm về giáo dục; bao gồm một hệ thống tương đối hoàn chỉnh về khái niệm, vị trí, vai trò, mục đích, nội dung, đối tượng, môi trường, nguyên tắc, phương châm, phương pháp và đặc biệt là quan điểm về xây dựng đội ngũ giáo viên, đáp ứng yêu cầu phát triển của sự nghiệp giáo dục - đào tạo.

Nhân loại đang ở giữa thập niên thứ hai của thế kỷ XXI - thế kỷ bùng nổ thông tin khoa học và sự ra đời của hàng loạt các sáng tạo công nghệ mới... Đây cũng là thế kỷ của xu thế toàn cầu hóa, quốc tế hóa, sự phụ thuộc lẫn nhau giữa các quốc gia, dân tộc. Trong bối cảnh đó, Việt Nam đang bước vào thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập cùng xu thế chung của thế giới.

Sự nghiệp đổi mới và hội nhập quốc tế đã đặt ra những thách thức đối với giáo dục của Việt Nam. Vì vậy, xây dựng đội ngũ giáo viên, đáp ứng yêu cầu phát triển của giáo dục đã trở thành nhu cầu tất yếu.

Đến nay, ngành giáo dục Việt Nam đã xây dựng được một đội ngũ nhà giáo các cấp có phẩm chất đạo đức và ý thức chính trị, tương đối đồng bộ về cơ cấu, đủ về số lượng, có trình độ năng lực chuyên môn, nghiệp vụ tốt, đáp ứng được yêu cầu phát triển nguồn nhân lực của ngành. Các nhà trường bước đầu được đổi mới theo tinh thần phát huy tính năng động, chủ động và tích cực của người học; giáo viên đã chủ động trong việc đổi mới phương pháp dạy học, kiểm tra, đánh giá, ứng dụng công nghệ thông tin vào công tác giảng dạy và quản lý, từng bước nâng cao chất lượng giáo dục. Tuy nhiên, đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục bất cập về chất lượng, số lượng và cơ cấu; một bộ phận chưa theo kịp yêu cầu đổi mới và phát triển giáo dục, thiếu tâm huyết, vi phạm đạo đức nghề nghiệp; thậm chí đã có những trường hợp vi phạm pháp luật.

Trước thực trạng đó, việc xây dựng đội ngũ giáo viên đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục - đào tạo là việc làm cấp bách, nhằm nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp đổi mới và hội nhập quốc tế. Với những lý do đó, tôi chọn vấn đề: "***Xây dựng đội ngũ giáo viên trong thời kỳ đổi mới theo tư tưởng Hồ Chí Minh***" làm đề tài Luận án Tiến sĩ, chuyên ngành Hồ Chí Minh học.

2. Mục đích và nhiệm vụ của luận án

2.1. Mục đích nghiên cứu

Làm rõ những nội dung cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên nhằm vận dụng vào việc xây dựng đội ngũ giáo viên Việt Nam trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế.

2.2. Nhiệm vụ

Để thực hiện mục tiêu đã nêu trên, đề tài sẽ giải quyết một số nhiệm vụ sau:

- Tổng quan tình hình nghiên cứu, đánh giá khái quát kết quả nghiên cứu của những công trình đã nghiên cứu và chỉ những vấn đề luận án cần tiếp tục nghiên cứu.

- Phân tích, hệ thống hóa khái niệm và những nội dung cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên.

- Làm rõ thực trạng đội ngũ giáo viên nước ta hiện nay, chỉ ra những thành tựu, những hạn chế, yếu kém và nguyên nhân của những thành tựu, hạn chế đó.

- Đề xuất nội dung, giải pháp chủ yếu nhằm xây dựng đội ngũ giáo viên trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên và xây dựng đội ngũ giáo viên thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- *Về nội dung*: Từ khái lược tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục, tập trung nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên, làm cơ sở cho việc nghiên cứu xây dựng đội ngũ giáo viên trong thời kỳ đổi mới.

- *Về không gian*: Luận án nghiên cứu hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên, khảo sát thực trạng xây dựng đội ngũ giáo viên mầm non và phổ thông trên tất cả các mặt (không bao gồm đội ngũ giáo viên ở Trung tâm giáo dục thường xuyên).

- *Về thời gian*: Đánh giá thực trạng đội ngũ giáo viên từ sau Hội nghị Ban chấp hành Trung ương lần thứ 2 khóa VIII đến năm 2015. Nội dung, giải pháp tiếp tục xây dựng đội ngũ giáo viên theo tư tưởng Hồ Chí Minh được xác định từ năm 2016 đến năm 2020 và tầm nhìn đến năm 2030.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

4.1. Cơ sở lý luận

- Cơ sở lý luận của đề tài là hệ thống những quan điểm cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, chủ trương, đường lối của Đảng và chính sách, pháp luật của Nhà nước về giáo dục - đào tạo.

4.2. Phương pháp nghiên cứu

Luận án sử dụng phương pháp luận duy vật biện chứng, duy vật lịch sử và các phương pháp cụ thể như: phân tích và tổng hợp, logic và lịch sử, văn bản học, đọc, hệ thống hóa, khái quát hóa các giáo trình, tác phẩm kinh điển và các công trình nghiên cứu có liên quan.

5. Đóng góp mới của luận án

Thứ nhất, nghiên cứu, làm rõ các khái niệm liên quan đến tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên.

Thứ hai, phân tích, hệ thống hóa, làm sáng tỏ những nội dung cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên, góp phần nhận thức sâu sắc và vận dụng tốt hơn tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục.

Thứ ba, phân tích thực trạng đội ngũ giáo viên nước ta hiện nay, chỉ ra những thành tựu, những hạn chế, yếu kém và nguyên nhân của thành tựu, hạn chế đó.

Thứ tư, trên cơ sở tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên và thực trạng đội ngũ giáo viên trong thời kỳ đổi mới, luận án đề xuất những nội

dung và giải pháp khoa học, khả thi, nhằm xây dựng đội ngũ giáo viên trong thời kỳ đổi mới, hội nhập quốc tế và xây dựng kinh tế tri thức.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của đề tài

6.1. Ý nghĩa lý luận

- Đề tài góp phần làm rõ khái niệm, những nội dung cơ bản của tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên.

- Xác định giá trị của tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên đối với công cuộc đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục nước ta nói chung và xây dựng đội ngũ giáo viên nói riêng trong thời kỳ đổi mới.

6.2. Ý nghĩa thực tiễn

- Đề tài có thể sử dụng làm tài liệu tham khảo, phục vụ nghiên cứu, giảng dạy và học tập môn Tư tưởng Hồ Chí Minh ở các trường đại học, các học viện.

- Các giải pháp của đề tài có thể xem là các gợi ý để các cơ sở giáo dục vận dụng xây dựng, phát triển đội ngũ giáo viên.

- Kết quả nghiên cứu của đề tài góp phần bổ sung cơ sở dữ liệu cho các cơ quan tham mưu, nghiên cứu khi chuẩn bị xây dựng các nghị quyết, chuyên đề, đề án về giáo dục, liên quan đến giáo dục.

7. Kết cấu của luận án

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Danh mục tài liệu tham khảo và Phụ lục, Luận án gồm 4 chương, 9 tiết.

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

1.1. NHỮNG NGHIÊN CỨU CHUNG VỀ XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN

Thông qua việc khảo sát các công trình nghiên cứu, tác giả luận án đã nhận thấy: *Thứ nhất*, dù tiệm cận ở góc độ nào, thì đội ngũ giáo viên cũng luôn là một yếu tố quan trọng, quyết định chất lượng giáo dục - đào tạo. Thành công của các nền giáo dục tiên tiến trên thế giới bắt nguồn từ việc xây dựng được đội ngũ giáo viên có phẩm chất, đạo đức tốt, có năng lực sư phạm và chuyên môn nghiệp vụ

cao. *Thứ hai*, những công trình trên chủ yếu mới tiếp cận vấn đề xây dựng, phát triển đội ngũ giáo viên dưới góc độ giáo dục học. Việc vận dụng vào thực tiễn xây dựng đội ngũ giáo viên Việt Nam trong thời kỳ đổi mới còn mờ nhạt và chưa có giải pháp tổng thể và đột phá để xây dựng đội ngũ giáo viên. Đây chính là những vấn đề mà luận án cần tiếp tục nghiên cứu, làm rõ.

1.2. NHỮNG NGHIÊN CỨU TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN

1.2.1. Nghiên cứu về vị trí, vai trò của đội ngũ giáo viên

Thông qua khảo khảo cứu các công trình đã công bố có thể thấy:

Thứ nhất, tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo viên và xây dựng đội ngũ giáo viên nhận được sự quan tâm nghiên cứu của nhiều nhà khoa học, đề cập ở nhiều góc độ khác nhau. Nhà giáo, giáo viên, người thầy là khái niệm có lịch sử ra đời sớm và được bàn nhiều trong các quan niệm dân gian cũng như nhiều công trình nghiên cứu về giáo dục.

Thứ hai, vị trí, vai trò của đội ngũ giáo viên trong tư tưởng Hồ Chí Minh thường được thể hiện trong các công trình tổng thể nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục và đội ngũ giáo viên. Mặc dù các cách thể hiện quan điểm khác nhau, nhưng các công trình đó đều có điểm thống nhất là Hồ Chí Minh đánh giá cao tầm quan trọng của đội ngũ giáo viên đối với sự nghiệp giáo dục cách mạng của nước nhà.

Thứ ba, khái niệm tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên đã được nghiên cứu bước đầu; đã có một số kết quả, song chưa đầy đủ. Đến nay, dường như chưa có công trình chuyên biệt nào nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về vị trí, vai trò của đội ngũ giáo viên.

Thứ tư, các nghiên cứu cũng cho thấy sự chưa nhất quán trong quan niệm về vị trí, vai trò của giáo viên.

Thứ năm, ở các chiều cạnh khác nhau, các công trình đã bước đầu hình thành nội hàm tư tưởng Hồ Chí Minh về vị trí, vai trò của giáo viên và đó chính là

cơ sở để luận án cần tiếp tục nghiên cứu, phân tích, làm rõ *tư tưởng Hồ Chí Minh về vị trí, vai trò của giáo viên*, hoàn thành mục tiêu Luận án đề ra.

1.2.2. Nghiên cứu nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên

Các nghiên cứu đã công bố bước đầu làm rõ những nội dung trong tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên; làm rõ vị trí, vai trò, tầm quan trọng của việc xây dựng đội ngũ giáo viên. Trên một chiều cạnh nào đó đã phân tích và làm rõ một số vấn đề trong việc vận dụng di sản tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên trong thực tiễn.

1.3. ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU CỦA NHỮNG CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ VÀ VẤN ĐỀ ĐẶT RA CHO LUẬN ÁN

1.3.1 Những kết quả đạt được

Thứ nhất, khẳng định Hồ Chí Minh là nhà giáo dục xuất sắc, đồng thời là người đặt nền móng cho sự hình thành và phát triển của nền giáo dục cách mạng Việt Nam nói chung và xây dựng đội ngũ giáo viên nói riêng.

Thứ hai, các nhà nghiên cứu đã có sự thống nhất trong việc tìm tòi, đưa ra khái niệm tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục và bước đầu làm rõ được khái niệm tư tưởng Hồ Chí Minh xây dựng đội ngũ giáo viên; đã khẳng định, tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên là một bộ phận không thể tách rời hệ thống quan điểm của Hồ Chí Minh về giáo dục - đào tạo

Thứ ba, trong các công trình, các tác giả đã phân tích, làm rõ vai trò của đội ngũ giáo viên đối với sự nghiệp giáo dục và tính tất yếu của việc phải xây dựng đội ngũ giáo viên.

Thứ tư, các nhà nghiên cứu đã bước đầu tìm hiểu và chỉ ra những nội dung cốt lõi của tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên.

Thứ năm, việc vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên trong thực tiễn đã mang lại hiệu quả thiết thực ở các cơ sở giáo dục và các địa phương khác nhau.

Thứ sáu, một số công trình nghiên cứu đã làm rõ lý luận về xây dựng đội ngũ giáo viên và đánh giá thực trạng đội ngũ nhà giáo trong thời kỳ đổi mới..

1.3.2. Những vấn đề đặt ra luận án cần tiếp tục nghiên cứu

Thứ nhất, tiếp thu, phân tích và trình bày có hệ thống các khái niệm liên quan đến tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên; tiếp thu và làm rõ mối quan hệ giữa tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên với các thành tố khác trong tư tưởng giáo dục Hồ Chí Minh.

Thứ hai, tiếp tục nghiên cứu, làm rõ những nội dung trong tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên; làm rõ vị trí, vai trò, tầm quan trọng của việc xây dựng đội ngũ giáo viên.

Thứ ba, đi sâu phân tích, đánh giá những quan điểm của Đảng, chính sách, kế hoạch của Nhà nước về xây dựng đội ngũ giáo viên.

Thứ tư, trên cơ sở kế thừa những nghiên cứu đã công bố, nêu ra, phân tích, đánh giá những thành tựu và hạn chế của việc xây dựng đội ngũ giáo viên trong thời kỳ đổi mới, trọng tâm là từ năm 2000 đến năm 2015; đồng thời, cũng làm rõ nguyên nhân của những thành tựu và hạn chế của việc xây dựng đội ngũ giáo viên giai đoạn này.

Thứ năm, trên cơ sở tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên và thực trạng đội ngũ giáo viên trong thời kỳ đổi mới, phân tích và làm rõ quan điểm chỉ đạo, bối cảnh, nội dung và sự vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên vào thực tiễn hiện nay.

Thứ sáu, đề ra những giải pháp khả thi nhằm xây dựng đội ngũ giáo viên ở Việt Nam theo tư tưởng Hồ Chí Minh trong thời kỳ đổi mới. Những giải pháp đó vừa có giá trị lý luận, vừa có giá trị thực tiễn sâu sắc, thích ứng với sự thay đổi nhanh chóng của hệ thống tri thức dưới tác động của toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế.

Chương 2

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN

2.1. KHÁI NIỆM LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI VÀ KHÁI LƯỢC TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ GIÁO DỤC

2.1.1. Một số khái niệm

Nhà giáo là những người làm nghề dạy học, làm nhiệm vụ giảng dạy trong các cơ sở giáo dục, là những trí thức trong xã hội, luôn được xã hội tôn vinh. Nhà giáo đòi hỏi yêu cầu cao về đạo đức nghề nghiệp, về năng lực chuyên môn, tầm hiểu biết sâu sắc, phong phú, về lối sống trong sáng, mẫu mực.

Giáo viên là nhà giáo giảng dạy trong các cơ sở giáo dục phổ thông. Luật giáo dục 2005 đã quy định rõ hơn: Nhà giáo dạy ở cơ sở giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông, giáo dục nghề nghiệp gọi là giáo viên. Đó là những người phải có phẩm chất đạo đức, tư tưởng tốt; đạt chuẩn về trình độ chuyên môn, nghiệp vụ; có vai trò đặc biệt quan trọng đối với sự phát triển của giáo dục.

Xây dựng đội ngũ giáo viên là tổng thể các chủ trương, biện pháp, cách thức từ quy hoạch, tuyển dụng đến đào tạo, bồi dưỡng, quản lý, sử dụng và thực hiện các chế độ, chính sách, góp phần tạo lập môi trường sư phạm thuận lợi. Từ đó, hình thành trên thực tế một đội ngũ giáo viên gương mẫu về đạo đức nhà giáo và trách nhiệm nghề nghiệp, có năng lực giáo dục, đủ về số lượng, đồng bộ về cơ cấu, đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ giáo dục và dạy học ở bậc giáo dục mầm non và giáo dục phổ thông.

2.1.2. Khái lược tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục

Trong hệ thống quan điểm toàn diện và sâu sắc của Hồ Chí Minh về những vấn đề cơ bản của cách mạng Việt Nam, tư tưởng về giáo dục chiếm một vị trí hết sức quan trọng.

Tư tưởng giáo dục Hồ Chí Minh là một hệ thống quan điểm toàn diện và sâu sắc về những vấn đề cơ bản của giáo dục Việt Nam, từ giáo dục dân chủ nhân dân tiến lên giáo dục xã hội chủ nghĩa. Đó là tư tưởng giáo dục nhằm bồi dưỡng con người Việt Nam yêu nước, có ý thức tự lực tự cường, kế tục trung thành sự nghiệp cách mạng của Đảng và của dân tộc. Tư tưởng đó đã trở thành kim chỉ nam cho việc xây dựng một nền giáo dục Việt Nam tiên tiến, hiện đại ngày nay. Thực hiện tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục, trước hết phải tập trung chăm lo xây dựng đội ngũ giáo viên, bởi vì giáo viên có vị trí, vai trò và sứ mệnh rất to lớn; là yếu tố quyết định chất lượng giáo dục. Theo đó, xây dựng đội ngũ giáo

viên là khâu đầu tiên và quan trọng nhất trong quá trình thực hiện đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục - đào tạo và đây cũng là vấn đề mà luận án sẽ tập trung làm rõ trong những phần sau.

2.2. NỘI DUNG CƠ BẢN CỦA TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN

2.2.1. Quan điểm của Hồ Chí Minh về vai trò, của giáo viên và tầm quan trọng của việc xây dựng đội ngũ giáo viên

2.2.1.1. Vai trò của giáo viên

Thứ nhất, giáo viên có vị trí đặc biệt trong xã hội, có vai trò đào tạo những lớp người kế tục sự nghiệp cách mạng của Đảng, của dân tộc.

Thứ hai, giáo viên là nhân tố quyết định quá trình vận hành của hệ thống giáo dục cũng như chất lượng giáo dục.

2.2.1.2. Tầm quan trọng của việc xây dựng đội ngũ giáo viên

Thứ nhất, xây dựng đội ngũ giáo viên là một bước đi đầu tiên trong sự nghiệp xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa.

Thứ hai, xây dựng đội ngũ giáo viên là một nội dung then chốt của sự nghiệp xây dựng nền giáo dục mới.

2.2.2. Quan điểm của Hồ Chí Minh về nội dung xây dựng đội ngũ giáo viên

2.2.2.1. Những quan điểm có tính nguyên tắc

Thứ nhất, xây dựng đội ngũ giáo viên là nội dung quan trọng trong xây dựng đội ngũ cán bộ cách mạng, phải có sự thống nhất giữa đạo đức và tài năng.

Thứ hai, xây dựng đội ngũ giáo viên phải luôn xuất phát từ thực tiễn, phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội của đất nước.

Thứ ba, thấu suốt quan điểm kế thừa và phát triển trong xây dựng đội ngũ giáo

2.2.2.2. Nội dung xây dựng đội ngũ giáo viên

Thứ nhất, xây dựng chất lượng đội ngũ giáo viên.

Về phẩm chất chính trị, đạo đức: Ngoài yêu cầu về phẩm chất chính trị

vững vàng, Hồ Chí Minh còn chỉ rõ: người giáo viên phải là những người có: 1) Phẩm chất cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư - là những phẩm chất không thể thiếu được đối với người làm thầy. 2) Tình yêu thương học trò và yêu nghề - có mối quan hệ mật thiết, tác động hỗ trợ nhau. 3) Tinh thần đoàn kết - là một phẩm chất đạo đức quan trọng của nhà giáo. 4) Gương mẫu về đạo đức - được người thầy thực hiện trước hết những điều mình dạy học trò. 5) Việc tu dưỡng, rèn luyện đạo đức phải thường xuyên suốt đời - để thực sự là tấm gương sáng cho học sinh noi theo.

Về xây dựng về chuyên môn, nghiệp vụ. Theo Hồ Chí Minh, đào tạo và bồi dưỡng là việc làm cần thiết để nâng cao chuyên môn, nghiệp vụ, góp phần nâng cao chất lượng đội ngũ giáo viên. Người giáo viên phải thường xuyên được đào tạo và bồi dưỡng về các mặt: đạo đức cách mạng, lý luận, quan điểm, đường lối giáo dục của Đảng, chuyên môn nghiệp vụ, phương pháp giảng dạy... Ngoài chính sách bồi dưỡng của Nhà nước, người giáo viên phải nêu cao tinh thần tự bồi dưỡng, coi đây là con đường tốt nhất để tự hoàn thiện bản thân mình. Người giáo viên phải học thêm mãi thì mới đảm nhận tốt công việc của mình. Người luôn nhắc nhở thế hệ trẻ, trong đó có đội ngũ giáo viên phải nỗ lực cao trong việc học và tự học, vì học hỏi là một việc phải được thực hiện suốt đời. Không ai có thể tự cho mình đã biết đủ rồi, biết hết rồi mà thế giới ngày càng đổi mới, nhân dân ta ngày càng tiến bộ, cho nên chúng ta phải tiếp tục học và hành để tiến bộ kịp nhân dân.

Về xây dựng về phương pháp dạy học. Mục đích của phương pháp giảng dạy trong tư tưởng Hồ Chí Minh là phải làm cho người học thấu hiểu được vấn đề.

Hồ Chí Minh nhấn mạnh trong công tác giảng dạy, việc đổi mới phương pháp giảng dạy chính là đòi hỏi tất yếu và là việc làm thường xuyên, liên tục của mỗi giáo viên. Theo Người, đội ngũ thầy cô giáo trước hết phải tự mình vận động, tìm tòi, đổi mới sao cho đáp ứng yêu cầu giáo dục đào tạo con người mới, phù hợp sự phát triển của đất nước, thời đại chứ “không phải ngồi chờ Bộ Giáo dục nghĩ ra” Mỗi giáo viên ở từng cấp học, ngành học, bộ môn mình đảm nhiệm phải nghiên cứu đổi mới phương pháp dạy học sao cho người học dễ tiếp thu, dễ hiểu,

dễ nhớ, nhanh chóng và thiết thực.

Thứ hai, xây dựng quy mô đội ngũ giáo viên.

Quy mô đội ngũ giáo viên được biểu hiện bằng số lượng đội ngũ giáo viên, hay nói cách khác số lượng đội ngũ giáo viên là biểu thị về mặt định lượng của đội ngũ này, phản ánh quy mô của đội ngũ giáo viên tương xứng với quy mô của mỗi nhà trường. Theo Hồ Chí Minh, xây dựng quy mô đội ngũ giáo viên nhằm hướng tới mục tiêu đảm bảo đủ số lượng giáo viên cần thiết đáp ứng được quy mô đào tạo, đảm bảo tính chủ động trong việc phân công giảng dạy của trường.

Quan điểm của Hồ Chí Minh về xây dựng quy mô đội ngũ giáo viên, đáp ứng yêu cầu thực tiễn, phù hợp với từng cơ sở giáo dục, từng nhà trường, từng giai đoạn cách mạng có giá trị thực tiễn sâu sắc.

Thứ ba, xây dựng cơ cấu đội ngũ giáo viên.

Hồ Chí Minh rất quan tâm tới việc xây dựng cơ cấu đội ngũ giáo viên, bởi cơ cấu đội ngũ giáo viên tác động trực tiếp đến chất lượng đào tạo. Đó chính là đòi hỏi các nhà quản lý, các cơ quan quản lý phải tính toán sao cho đảm bảo tỷ lệ giáo viên từng bộ môn, không để thiếu hoặc thừa giáo viên, hợp lý về trình độ đào tạo, giới tính, độ tuổi. Theo Người, phải tập trung xây dựng cơ cấu về trình độ, độ tuổi, giới tính, vùng miền, chuyên môn ...

2.2.3. Tư tưởng Hồ Chí Minh về biện pháp xây dựng đội ngũ giáo viên

2.2.3.1. Về đào tạo, đánh giá và sử dụng đội ngũ giáo viên

Hồ Chí Minh đã nhấn mạnh việc cần thiết phải xây dựng những đội ngũ giáo viên tốt, thực sự xứng đáng với sứ mệnh “trồng người” . Theo đó, để thực hiện việc đầu tiên, trước hết là đào tạo đội ngũ giáo viên, ngày 8/10/1946, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ký Sắc lệnh số 194/SL về việc thành lập ngành sư phạm Việt Nam. Theo Sắc lệnh này, ngành học sư phạm có ba cấp: sư phạm sơ cấp, sư phạm trung cấp, sư phạm cao cấp để đào tạo giáo viên cho các bậc học cơ bản.

Không chỉ được đào tạo, việc đánh giá và sử dụng đội ngũ giáo viên đúng chuyên môn, nghiệp vụ là công việc được Hồ Chí Minh hết sức quan tâm trong công tác xây dựng đội ngũ giáo viên. Theo đó, muốn đánh giá đúng giáo viên,

người lãnh đạo phải làm rõ ưu điểm, khuyết điểm, mặt mạnh, mặt yếu về phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, năng lực và hiệu quả công tác, chiều hướng phát triển của họ. Người đánh giá phải đảm bảo tính khách quan, toàn diện, tính lịch sử cụ thể; phải trên cơ sở thực hiện tự phê bình và phê bình, nguyên tắc tập trung dân chủ, công khai đối với giáo viên được đánh giá. Phương pháp đánh giá giáo viên phải căn cứ vào điều kiện thực tiễn để đảm bảo tính chính xác và khoa học; và trong khi đánh giá giáo viên thì “không chỉ xem một việc, một lúc mà phải xem toàn cả lịch sử, toàn cả công việc của họ”, để đảm bảo khách quan, toàn diện.

2.2.3.2. Tạo lập môi trường dân chủ, đoàn kết trong nhà trường

Trong khuôn khổ giáo dục ở nhà trường, việc thực hành dân chủ là một đòi hỏi hết sức bức thiết. Theo đó, Hồ Chí Minh yêu cầu những người làm công tác quản lý giáo dục phải nhận thức đúng tầm quan trọng của dân chủ trong giáo dục, xác định giáo dục là sự nghiệp của quần chúng, là nhiệm vụ của toàn Đảng, toàn dân; chủ trương của Nhà trường phải cụ thể, thiết thực, đúng đắn; phải kết hợp chặt chẽ chủ trương, chính sách của Nhà nước với tình hình thực tế và kinh nghiệm quý báu, phong phú của quần chúng, của cán bộ và của địa phương.

2.2.3.3. Nêu gương người tốt, việc tốt, nhân rộng điển hình tiên tiến

Trong tâm niệm của Hồ Chí Minh, mỗi cá nhân điển hình tiên tiến là một bông hoa đẹp, tập thể có nhiều bông hoa đẹp sẽ làm nên một vườn hoa đẹp. Từ trong phong trào thi đua và rèn luyện, thử thách trong thi đua, đã hình thành ở mỗi giáo viên những việc làm tốt, những phẩm chất đạo đức tốt để hình thành một đội ngũ giáo viên tốt, lớp giáo viên tốt làm cho “vườn hoa” sư phạm ngày càng thêm ngát hương.

2.2.3.4. Chăm lo đời sống vật chất và tinh thần cho giáo viên

Đề cao vai trò của giáo viên đi liền với nêu cao ý thức, trách nhiệm của toàn xã hội đối với đội ngũ này, Hồ Chí Minh chỉ ra rằng, không chỉ dừng lại ở việc hiểu giáo viên, cả xã hội phải quý trọng giáo viên, phải yêu mến, hơn thế nữa là phải giúp đỡ giáo viên, “phải chăm sóc nhà trường về mọi mặt” [78, tr.508]. Trách nhiệm này thuộc về cả xã hội, song trực tiếp là các ngành, các cấp ủy đảng

và chính quyền địa phương. Đó chính là, không phải chỉ làm cho giáo viên có đạo đức tốt, có chuyên môn vững vàng, mà còn phải làm cho đời sống giáo viên ngày một được nâng lên cả về vật chất và tinh thần.

Hồ Chí Minh đòi hỏi cao ở những người có sứ mệnh “trồng người” phải lo trước thiên hạ, vui sau thiên hạ. Song, Người cũng nhìn giáo viên trước hết ở góc độ là những con người với những nhu cầu lợi ích chính đáng của cá nhân, coi trọng động lực cá nhân trên tinh thần “có thực mới vực được đạo”. Để hoàn thành sứ mệnh hết sức nặng nề và vẻ vang là “trồng người”, cần thiết phải tạo những điều kiện tốt nhất cả về vật chất và tinh thần cho đội ngũ giáo viên. Theo Hồ Chí Minh, đầu tư xây dựng và phát triển đội ngũ giáo viên chính là đầu tư nền tảng cho sự phát triển của con người. Điều này không chỉ thể hiện chiều sâu nhân bản trong chủ nghĩa nhân văn Hồ Chí Minh mà còn cho thấy tầm nhìn xa trông rộng của một lãnh tụ hết lòng vì sự nghiệp giáo dục - đào tạo của nước nhà.

2.2.3.5. Nêu cao tinh thần tự đào tạo, tự bồi dưỡng của đội ngũ giáo viên

Theo Hồ Chí Minh, đào tạo, bồi dưỡng nói chung, tự đào tạo, bồi dưỡng nói riêng đối với đội ngũ giáo viên chính là quá trình trang bị kiến thức, truyền thụ kinh nghiệm, hình thành kỹ năng, hình thành nên phẩm chất chính trị, tư tưởng, đạo đức, tạo ra năng lực hành động mới tương ứng cho mỗi giáo viên. Cùng đó, bồi dưỡng còn là hoạt động nhằm khắc phục mặt hạn chế, phát huy mặt tích cực, bù đắp những thiếu hụt, khiếm khuyết của mỗi giáo viên, giúp họ đáp ứng được yêu cầu, nhiệm vụ mới. Chất lượng của đội ngũ giáo viên được hình thành do nhiều nhân tố tác động, trong đó phần lớn là thông qua con đường tự giáo dục - đào tạo, bồi dưỡng.

Chương 3

XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN GIAI ĐOẠN 2000 - 2015

3.1. THỰC TRẠNG XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN GIAI ĐOẠN 2000 - 2015

3.1.1. Thành tựu và nguyên nhân

3.1.1.1. Thành tựu

Thứ nhất, xây dựng chất lượng đội ngũ giáo viên.

Trong thời kỳ đổi mới, đội ngũ giáo viên luôn được ngành giáo dục quan tâm, chỉ đạo, thực hiện nhằm không ngừng nâng cao chất lượng; đã nỗ lực hết mình, vượt qua bao khó khăn gian khổ để đào tạo cho quê hương, đất nước những thế hệ học trò có tri thức cao, có phẩm chất đạo đức tốt. Đa số giáo viên của ngành tâm huyết, có tinh thần trách nhiệm, tận tụy với công việc, sáng tạo và có nhiều đóng góp cho sự nghiệp giáo dục - đào tạo.

Đội ngũ giáo viên mầm non tăng lên nhanh chóng, đến năm học 2014 – 2015, giáo viên có trình độ tiến sĩ là 0 người chiếm 0%; giáo viên có trình độ thạc sĩ là 53 người chiếm 0,03%; giáo viên có trình độ đại học 59143 người chiếm 33,76%; giáo viên có trình độ cao đẳng là 42642 người chiếm 27,94%; giáo viên có trình độ trung cấp: 67058 người chiếm 38,27%; về cơ bản không còn giáo viên trình độ sơ cấp. Tỷ lệ giáo viên mầm non đạt chuẩn tăng lên nhanh chóng từ 80% năm 2005 lên hơn 99% năm 2015

Chất lượng đội ngũ giáo viên giáo dục phổ thông cũng không ngừng được nâng cao. Đến năm 2000, giáo viên tiểu học có trình độ trung cấp và cao đẳng là chủ yếu, chiếm hơn 90% tổng số giáo viên. Sau 15 năm, chất lượng đội ngũ giáo viên tiểu học đã có bước phát triển vượt bậc. Giáo viên có trình độ tiến sĩ là 2 người chiếm 0,001%; giáo viên có trình độ thạc sĩ là 342 người chiếm 0,09%; giáo viên có trình độ đại học là 15.8138 chiếm 41,26%; giáo viên có trình độ cao đẳng là: 123.353 người chiếm 33,98%; giáo viên có trình độ trung cấp là 94.170 người 24,57%. Tỷ lệ giáo viên đạt chuẩn đến nay là hơn 99%.

Đối với giáo viên trung học cơ sở, năm học 1999 - 2000, đã có hơn 80% giáo viên có trình độ cao đẳng và trung cấp. Đến năm học 2014 - 2015, giáo viên có trình độ tiến sĩ là 3 người chiếm 0,001%; giáo viên có trình độ thạc sĩ là 1.156 người chiếm 0,387%; giáo viên có trình độ đại học là 171.117 người chiếm 58,587%; giáo viên có trình độ cao đẳng là: 117.816 chiếm 39,392%; giáo viên có trình độ trung cấp là 4.084 chiếm 1,365%. Tỷ lệ giáo viên đạt chuẩn là trên 90%.

Chất lượng giáo viên trung học phổ thông cũng không ngừng được nâng

cao, qua 15 năm xây dựng đến nay đã có 36 giáo viên có học vị tiến sĩ, chiếm 0,003%, giáo viên có trình độ thạc sĩ là 9.977 người, chiếm 7,85%; giáo viên có trình độ đại học 112.244 người, chiếm 89,97%; giáo viên có trình độ cao đẳng là 2.608 người, chiếm 2,05%. Tỷ lệ giáo viên đạt chuẩn là trên 99%.

Như vậy, trong 15 năm qua, chất lượng đội ngũ giáo viên có sự thay đổi đáng kể theo hướng tích cực. Cùng với sự gia tăng về số lượng, đội ngũ giáo viên cũng đã nỗ lực rèn luyện phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, tận tâm, tận lực với sự nghiệp giáo dục - đào tạo, luôn chấp hành chủ trương đường lối của Đảng, pháp luật của Nhà nước.

Thứ hai, xây dựng quy mô đội ngũ giáo viên.

Theo số liệu thống kê từ Cơ sở dữ liệu của Bộ Giáo dục - đào tạo và Niên giám thống kê, từ năm học 1999 - 2000 đến năm học 2014 - 2015, đội ngũ giáo viên đã có bước phát triển vượt bậc cả về quy mô, cơ cấu và chất lượng.

Số lượng giáo viên phổ thông giai đoạn 2000 - 2015

Đơn vị: Người

Cấp học	Số lượng giáo viên các năm học		
	1999 - 2000	2009 - 2010	2014 - 2015
Tiểu học	340871	347840	392100
Trung học cơ sở	208802	313911	312678
Trung học phổ thông	65189	142432	152002
Tổng	614862	804174	856780

Nguồn: Thống kê giáo dục – Bộ Giáo dục và Đào tạo

Có thể dễ dàng nhận thấy, số lượng giáo viên phổ thông tăng đều qua các giai đoạn, trong đó tăng cao nhất là giáo viên phổ thông. 15 năm tăng hơn 81.000 người, bình quân hơn 5200 giáo viên/năm. Điều đó xuất phát từ yêu cầu khách quan của sự gia tăng nhanh chóng quy mô giáo dục trung học phổ thông. Như vậy, trong thời kỳ đổi mới, quy mô đội ngũ giáo viên đã tăng lên nhanh chóng, đáp ứng yêu cầu phát triển của giáo dục - đào tạo. Sự gia tăng quy mô đội ngũ giáo viên đã góp phần quan trọng vào thành công của sự nghiệp giáo dục - đào tạo trong những

năm qua.

Thứ ba, xây dựng cơ cấu đội ngũ giáo viên.

Theo thống kê, mỗi cấp, bậc học có cơ cấu khác nhau do đặc điểm và mục tiêu giáo dục quy định. Trong những năm đổi mới, cơ cấu đội ngũ giáo viên được quan tâm nhiều hơn, do đó đội ngũ giáo viên ngày càng hợp lý về cơ cấu.

Thứ tư, xây dựng và thực hiện cơ chế, chính sách đối với đội ngũ giáo viên.

Thực hiện chủ trương, quan điểm chỉ đạo của Đảng và các văn bản quy phạm pháp luật của Nhà nước, trong thời kỳ đổi mới, ngành giáo dục - đào tạo đã xây dựng và tổ chức thực hiện đồng bộ các chính sách đối với đội ngũ giáo viên trên 2 mặt.

Một là, về đào tạo, bồi dưỡng giáo viên.

Hai là, về chế độ, chính sách, khen thưởng.

Những kết quả đạt được nêu trên cho thấy: Đội ngũ giáo viên đã không ngừng nêu cao đạo đức nghề nghiệp, tác phong mẫu mực của nhà giáo xã hội chủ nghĩa, thể hiện sinh động trong thực tiễn hình ảnh không chỉ của “những nhà sư phạm” mà còn là “những nhà mô phạm”. Tuy nhiên, trên thực tế vẫn có nơi, có lúc việc xây dựng đội ngũ giáo viên chưa được hiệu quả, với những bất cập về cả số lượng, chất lượng và cơ cấu của đội ngũ nhà giáo.

3.1.1.2. Nguyên nhân của thành tựu

Thứ nhất, trong hơn 30 năm qua, Đảng và Nhà nước ta kiên định thực hiện đường lối coi giáo dục - đào tạo là quốc sách hàng đầu; tập trung mọi nguồn lực đầu tư để giáo dục - đào tạo đi trước, mở đường cho đất nước đi lên.

Thứ hai, trong thời kỳ đổi mới, đội ngũ giáo viên đã nhận thức sâu sắc vai trò và sứ mệnh của mình đối với sự phát triển của xã hội nói chung và ngành giáo dục - đào tạo nói riêng, nên luôn có ý thức trách nhiệm, có tinh thần đoàn kết, nỗ lực phấn đấu vươn lên, khắc phục khó khăn trong công tác.

Thứ ba, trong thời kỳ đổi mới, dân chủ trong toàn xã hội nói chung và trong hệ thống các nhà trường nói riêng được mở rộng và phát huy.

Thứ tư, phát huy truyền thống “tôn sư trọng đạo”, trong thời kỳ đổi mới, sự quan tâm của học sinh, phụ huynh và xã hội đối với đội ngũ giáo viên ngày càng cao.

3.1.2. Hạn chế và nguyên nhân

3.1.2.1. Hạn chế

Thứ nhất, về chất lượng đội ngũ giáo viên.

Chất lượng đội ngũ vẫn chưa tương xứng với bằng cấp; trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, chưa đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục. Kỹ năng sư phạm của một bộ phận giáo viên còn yếu, phương pháp giảng dạy chậm đổi mới, chưa thực sự thay đổi cách dạy theo hướng “dạy cho người học biết cách học” mà vẫn nặng về “dạy kiến thức cho người học”; chưa chú trọng việc giáo dục nhân cách, giáo dục kỹ năng sống theo nếp sống có văn hóa cho học sinh. Một bộ phận nhà giáo có biểu hiện vi phạm đạo đức, vi phạm quy định về chuyên môn trong việc thực hiện nhiệm vụ giảng dạy, có nhà giáo vi phạm pháp luật.

Thứ hai, về quy mô đội ngũ giáo viên.

Về quy mô, sự gia tăng nhanh chóng của đội ngũ giáo viên trong những năm qua đã góp phần to lớn vào thành công của sự nghiệp giáo dục. Tuy nhiên, số lượng giáo viên còn thiếu ở mọi cấp, bậc học và phân bố chưa đồng đều giữa các vùng, miền; tình trạng vừa thừa vừa thiếu giáo viên cục bộ vẫn tồn tại.

Thứ ba, về cơ cấu đội ngũ giáo viên.

Theo báo cáo của Vụ Giáo dục - Đào tạo và Dạy nghề, Ban Tuyên giáo Trung ương năm 2014: Ở bậc mầm non và phổ thông, số lượng giáo viên về cơ bản đã đủ theo định biên, nhưng phân bố chưa đồng đều giữa các vùng, miền; tình trạng vừa thừa vừa thiếu cục bộ (nhất là về cơ cấu môn học) vẫn tồn tại ở phổ thông, nhất là một số môn đặc thù như Ngoại ngữ, Âm nhạc, Mỹ thuật, Thể dục, Giáo dục Quốc phòng, Giáo dục Công dân.

Thứ tư, về thực hiện chính sách đối với đội ngũ giáo viên.

Việc tuyển dụng còn nhiều tiêu cực, bất cập; về chế độ tiền lương cho giáo viên chưa hợp lý; chính sách khen thưởng và tôn vinh chưa tạo ra động lực thật sự với đội ngũ giáo viên.

3.1.2.2. Nguyên nhân của hạn chế

Thứ nhất, đội ngũ giáo viên được đào tạo theo những mô hình khác nhau, được tuyển dụng từ nhiều nguồn khác nhau nên chất lượng cũng có sự khác nhau.

Thứ hai, tiền lương và các chế độ, chính sách có liên quan chưa đủ tạo được động lực để đội ngũ giáo viên chuyên tâm với nghề nghiệp.

Thứ ba, các trường, khoa sư phạm chưa thực sự được quan tâm, đầu tư đúng mức, chưa đáp ứng được đòi hỏi của thực tiễn.

3.2. ĐẶC ĐIỂM, YÊU CẦU ĐỐI VỚI ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN HIỆN NAY

3.2.1. Đặc điểm

Thứ nhất, lao động sư phạm là lao động trong suốt quá trình luôn luôn có sự tương tác giữa con người với con người (thầy - trò, trò - trò, thầy - thầy, nhà trường - cộng đồng xã hội).

Thứ hai, lao động của người giáo viên góp phần quan trọng biến con người sinh học thành con người xã hội, tức là thành những nhân cách, như là động lực có tính quyết định sự phát triển kinh tế - xã hội.

Thứ ba, kết quả lao động sư phạm của người giáo viên cũng hết sức đặc biệt. Có thể nói sản phẩm lao động của nhà giáo là loại sản phẩm cao cấp bậc nhất, gắn với tương lai xã hội.

Thứ tư, trong những năm qua, thi thức của nhân loại tăng lên nhanh chóng, vượt xa những hiểu biết thông thường của người giáo viên. Do đó, yêu cầu về năng lực thích ứng của giáo viên ngày càng cao mới đáp ứng được những thay đổi về chức năng, nội dung, hình thức giáo dục.

Tóm lại, với những đặc điểm mới, người giáo viên, trước hết phải là nhà giáo dục có phẩm chất nhân cách tốt đẹp để giáo dục học sinh bằng nhân cách của

mình; có năng lực giáo dục biểu hiện ở năng lực tìm hiểu đối tượng và môi trường giáo dục, năng lực tổ chức các hoạt động giáo dục; có năng lực dạy học biểu hiện ở việc nắm vững kiến thức kỹ năng môn học, nắm vững phương pháp dạy học, dạy học phân hóa, dạy học tích hợp các khoa học; có năng lực sử dụng công nghệ thông tin trong dạy học; có năng lực tự phát triển nghề nghiệp bằng quá trình tự học, tự nghiên cứu; có năng lực phát hiện, giải quyết vấn đề của giáo dục bằng nghiên cứu khoa học. Đó chính là những lĩnh vực cấu thành phẩm chất nghề nghiệp của người giáo viên trong nhà trường phổ thông hiện đại.

3.2.2. Yêu cầu

Thứ nhất, về phẩm chất đạo đức.

Một là, người giáo viên phải ý thức sâu sắc mình là nhà giáo dục, giáo dục trẻ em bằng chính nhân cách của mình.

Hai là, người giáo viên cần thể hiện hành vi, thái độ thận trọng trước những sự kiện chính trị, xã hội nhạy cảm.

Ba là, người giáo viên phải tận tụy, có tinh thần trách nhiệm hoàn thành tốt nhiệm vụ giáo dục và tâm huyết với nghề.

Thứ hai, về năng lực nghề nghiệp.

Một là, người giáo viên phải có năng lực tìm hiểu học sinh và môi trường giáo dục để dạy học và giáo dục phù hợp.

Hai là, người giáo viên phải có năng lực giáo dục nhằm phát triển toàn diện nhân cách học sinh.

Ba là, người giáo viên phải có năng lực dạy học môn học trong chương trình giáo dục.

Bốn là, người giáo viên phải hình thành năng lực giao tiếp, kỹ năng hoạt động xã hội.

Năm là, người giáo viên phải có năng lực đánh giá giáo dục và năng lực phát triển nghề nghiệp bản thân.

Chương 4

BỐI CẢNH, NỘI DUNG, GIẢI PHÁP XÂY DỰNG

ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

4.1. BỐI CẢNH, NỘI DUNG XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN

4.1.1. Bối cảnh mới tác động đến việc xây dựng đội ngũ giáo viên

Thứ nhất, tình hình thế giới.

Một là, chủ nghĩa tư bản thế giới hiện đại đang tiếp tục nắm ưu thế.

Hai là, chủ nghĩa xã hội thế giới lâm vào khủng hoảng, thoái trào, nhưng có những biểu hiện và sắc thái mới..

Ba là, cuộc cách mạng khoa học và công nghệ tiếp tục phát triển mạnh mẽ, tác động đến mọi mặt đời sống quốc tế.

Bốn là, từ sau năm 2000 đến nay, cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang diễn ra mạnh mẽ.

Năm là, sự đầu tư và phát triển mạnh mẽ nền kinh tế.

Thứ hai, ở trong nước.

Một là, chúng ta tiến hành đẩy mạnh công cuộc đổi mới toàn diện đất nước trong điều kiện đan xen thuận lợi và khó khăn.

Hai là, đất nước đang phải đối đầu với nhiều khó khăn, thách thức dưới sự tác động của mặt trái kinh tế thị trường.

Ba là, hội nhập quốc tế đặt ra những thách thức đối với lao động Việt Nam.

Bốn là, nhận thức về tầm quan trọng và việc đầu tư cho giáo dục, chăm lo quan tâm đến các nhà trường và đội ngũ các thầy cô giáo được nhiều hơn.

Như vậy, sự nghiệp đổi mới, hội nhập quốc tế đã đặt ra những thách thức đối với giáo dục nước ta; do đó, xây dựng đội ngũ giáo viên để đáp ứng yêu cầu phát triển của giáo dục trở thành yêu cầu tất yếu trong giai đoạn hiện nay.

4.1.2. Nội dung xây dựng đội ngũ giáo viên trong thời gian tới

Chú trọng xây dựng toàn diện đội ngũ giáo viên: Có bản lĩnh chính trị vững vàng, có phẩm chất đạo đức; đảm bảo đủ về số lượng; đồng bộ về cơ cấu; chuẩn hóa về chuyên môn, nghiệp vụ, đặc biệt chú trọng nâng cao năng lực nghề nghiệp,

góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế. Nâng cao hơn nữa năng lực của các cơ sở đào tạo giáo viên phổ thông, chủ yếu tập trung vào năng lực của đội ngũ giảng viên, cán bộ quản lý, chương trình đào tạo và cơ sở vật chất phục vụ công tác đào tạo, bồi dưỡng giáo viên phổ thông.

4.2. GIẢI PHÁP XÂY DỰNG ĐỘI NGŨ GIÁO VIÊN

4.2.1. Nhóm giải pháp về giáo dục nhận thức, tổ chức xây dựng đội ngũ giáo viên

4.2.1.1. Giải pháp về giáo dục nhận thức

Nhận thức đúng là cơ sở để có thái độ, động cơ đúng, xây dựng ý chí quyết tâm trách nhiệm cao trong thực hiện các nhiệm vụ được giao. Ngược lại, nếu nhận thức lệch lạc, thiếu khoa học sẽ dẫn tới hành động thiếu kế hoạch, thụ động và tất yếu hiệu quả sẽ không cao. Đối việc xây dựng đội ngũ giáo viên hiện nay, đây là giải pháp cơ bản có ý nghĩa quyết định trong định hướng hành động.

Để nâng cao nhận thức và sự thống nhất tư tưởng trong hệ thống chính trị, trong cán bộ, đảng viên về tầm quan trọng của việc xây dựng đội ngũ giáo viên đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp đổi mới và hội nhập quốc tế, Đảng, Chính phủ, Bộ Giáo dục - Đào tạo cùng các ban, ngành cần thực hiện tốt một số nhiệm vụ trọng tâm sau:

Thứ nhất, phải tăng cường giáo dục, quán triệt các quan điểm, nguyên tắc cơ bản của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh công tác cán bộ nói chung, về xây dựng đội ngũ giáo viên nói riêng.

Thứ hai, tăng cường sự lãnh đạo trực tiếp, toàn diện của các tổ chức Đảng trong việc phát huy vai trò lãnh đạo, chỉ đạo, kiểm tra thực hiện các chủ trương, đường lối phát triển giáo dục nói chung, xây dựng đội ngũ giáo viên nói riêng.

Thứ ba, tập trung nâng cao nhận thức của đội ngũ giáo viên, cán bộ quản lý giáo dục và cả hệ thống chính trị và nhân dân về tầm quan trọng, nội dung và ý

nghĩa của công cuộc đổi mới căn bản, toàn diện đội giáo dục - đào tạo, làm cho Nghị quyết số 29 khóa XI thực sự đi vào đời sống.

4.2.1.2. Giải pháp về tổ chức, xây dựng đội ngũ giáo viên

Thứ nhất, làm tốt công tác quy hoạch, tuyển dụng đội ngũ giáo viên

Thứ hai, đổi mới, nâng cao chất lượng công tác quản lý; bố trí, sắp xếp sử dụng hợp lý; đánh giá có hiệu quả, thực chất đội ngũ giáo viên.

4.2.2. Nhóm giải pháp về tự tu dưỡng của đội ngũ giáo viên

Thứ nhất, nâng cao tinh thần tự tu dưỡng, rèn luyện bản lĩnh chính trị, trách nhiệm nghề nghiệp, giữ vững niềm tin, vượt qua khó khăn, gắn bó với sự nghiệp giáo dục.

Thứ hai, phải thường xuyên tự học, tự nghiên cứu để giữ vững phẩm chất đạo đức cách mạng và không ngừng nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ.

4.2.3. Nhóm giải pháp về cơ chế, chính sách

Thứ nhất, sửa đổi chính sách về tiền lương, phụ cấp và trợ cấp nhằm không ngừng nâng cao đời sống của đội ngũ giáo viên.

Thứ hai, sửa đổi quy chế thực hiện dân chủ trong hoạt động của nhà trường và cải thiện điều kiện lao động của giáo viên.

Thứ ba, đổi mới tổ chức và hoạt động của công đoàn giáo dục các cấp.

4.2.4. Nhóm giải pháp về hợp tác quốc tế

Thứ nhất, tập trung nghiên cứu kinh nghiệm quốc tế về xây dựng đội ngũ giáo viên.

Thứ hai, vận dụng kinh nghiệm quốc tế vào thực tiễn Việt Nam.

KẾT LUẬN

Không chỉ là người đặt nền móng cho việc xây dựng nền giáo dục Việt Nam mới, suốt cuộc đời mình, Hồ Chí Minh còn rất quan tâm đến việc phát triển giáo dục - đào tạo, nhất là việc xây dựng đội ngũ giáo viên vừa hồng, vừa chuyên, đáp ứng yêu cầu của tình hình và nhiệm vụ giáo dục.

Theo Hồ Chí Minh, giáo dục có vai trò quan trọng đối với việc hình thành nhân cách con người; trở thành điều kiện tiên quyết cho việc hình thành và phát triển bản chất con người; là vũ khí sắc bén để cải tạo, xây dựng con người phát triển toàn diện. Trong đó, quan điểm của Người về người thầy đã khẳng định vai trò không thể thay thế của người giáo viên, bởi họ là người quyết định thành công công cuộc xây dựng và đổi mới nền giáo dục. Từ đó, Hồ Chí Minh chủ trương xây dựng đội ngũ nhà giáo gương mẫu về phẩm chất đạo đức, đủ về số lượng, cao về chất lượng, để đảm nhận tốt trọng trách mà Đảng và nhân dân giao phó; vượt qua mọi khó khăn, thử thách đưa nền giáo dục của đất nước ngày một tiến lên.

Hồ Chí Minh đã đi xa 48 năm nhưng tư tưởng của Người về giáo dục nói chung, tư tưởng về xây dựng đội ngũ giáo viên nói riêng vẫn vẹn nguyên giá trị, phù hợp với xu thế phát triển của thời đại hiện nay về giáo dục. Việc vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên một cách thiết thực, có hiệu quả sẽ giúp nền giáo dục nước nhà đào tạo ra những con người Việt Nam mới, phát triển toàn diện, vừa có đạo đức trong sáng, bản lĩnh chính trị vững vàng, vừa có tri thức, sức khỏe và khả năng tư duy độc lập tự chủ, sáng tạo. Đó là những con người sẽ góp phần quyết định thành công sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và đưa nước ta sánh vai với các cường quốc năm châu như Chủ tịch Hồ Chí Minh hằng mong muốn.

Bước vào thời kỳ đổi mới, Đảng và Nhà nước ta kiên trì quan điểm coi giáo dục là quốc sách hàng đầu, đầu tư cho giáo dục là đầu tư cho phát triển và đã tập trung nguồn lực để phát triển giáo dục - đào tạo; trong đó có chủ trương xây dựng đội ngũ giáo viên, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp giáo dục - đào tạo. Cho đến nay, ngành giáo dục Việt Nam đã xây dựng được một đội ngũ nhà giáo các cấp có phẩm chất đạo đức và ý thức chính trị, trình độ năng lực chuyên môn, nghiệp vụ tốt,

tương đối đồng bộ về cơ cấu và đủ về số lượng, cơ bản đã đáp ứng được yêu cầu phát triển nguồn nhân lực của ngành.

Tuy nhiên, vấn đề đặt ra hiện nay là chất lượng đội ngũ giáo viên không đồng đều giữa các vùng miền. Ở địa bàn vùng sâu, vùng xa, những nơi khó khăn vẫn còn rất thiếu đội ngũ nhà giáo có năng lực chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm tốt. Nhiều nơi, giáo viên chưa thật sự đổi mới hiệu quả phương pháp dạy học, kiểm tra đánh giá và giáo dục học sinh và chưa tạo được động lực, chưa phát huy được tính tích cực, sự sáng tạo của học sinh trong học tập và rèn luyện nhân cách. Một bộ phận giáo viên chưa theo kịp yêu cầu đổi mới và phát triển giáo dục, thiếu tâm huyết, thậm chí vi phạm đạo đức nghề nghiệp, có trường hợp vi phạm pháp luật. Nguyên nhân của thực trạng đó là do chúng ta nhận thức chưa thấu đáo, chính sách và việc tổ chức thực hiện còn hạn chế, ý thức vượt khó vươn lên của đội ngũ giáo viên chưa cao, v.v.. Do đó, việc nâng cao chất lượng đội ngũ giáo viên là một trong những nhiệm vụ quan trọng mà ngành giáo dục phải chú trọng giải quyết hiện nay.

Để nâng cao chất lượng giáo dục nói chung và chất lượng đội ngũ giáo viên nói riêng, cần thực hiện một hệ thống các nhóm giải pháp, nhằm: Tập trung xây dựng đội ngũ giáo viên có phẩm chất chính trị, tư tưởng và đạo đức trong sáng, lối sống lành mạnh, gương mẫu, có trình độ kiến thức cao, phương pháp giáo dục khoa học, có ý chí, quyết tâm vượt mọi khó khăn để hoàn thành nhiệm vụ của ngành giáo dục. Trong đó, phải đặc biệt coi trọng vai trò của bản thân đội ngũ giáo viên.

Vận dụng sáng tạo tư tưởng Hồ Chí Minh về xây dựng đội ngũ giáo viên trong điều kiện hiện nay chắc chắn sẽ khắc phục được những tồn tại, yếu kém của đội ngũ và từng bước nâng cao chất lượng đội ngũ giáo viên. Đó chính là điều kiện, tiền đề nâng cao chất lượng giáo dục Việt Nam trong thời gian tới.

**DANH MỤC CÔNG TRÌNH ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ
LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN**

1. Bùi Đình Phong, Đinh Quang Thành (2016): “Đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục - đào tạo trên nền tảng triết lý Hồ Chí Minh về giáo dục”, Tạp chí *Tuyên giáo*, tháng 9.
2. Đinh Quang Thành (2016): “Giá trị nhân văn trong tư tưởng Hồ Chí Minh về mục tiêu của chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam”, Đặc san *Hồ Chí Minh học*, số 3.
3. Đinh Quang Thành (2017): “Xây dựng đội ngũ giáo viên theo tư tưởng Hồ Chí Minh đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo hiện nay”, Tạp chí *Thiết bị Giáo dục*, số 142.
4. Đinh Quang Thành (2017): Một số giải pháp xây dựng đội ngũ giáo viên ở nước ta hiện nay, tạp chí *Lao động và Công đoàn*, số 627.